

جغرافیا و روابط انسانی، تابستان ۱۳۹۸، دوره ۲، شماره ۱، پیاپی ۵

برنامه ریزی راهبردی برای توسعه پایدار منطقه حفاظت شده تالاب چغاخور

شیوا سروش‌نیا*

کارشناس ارشد اقتصاد محیط زیست، دانشگاه علامه طباطبایی

shiva.so@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۵/۰۸

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۵/۱۷

چکیده

امروزه به دلیل رشد جمعیت و استفاده بیش از حد از منابع طبیعی، اکوسیستم‌ها و مناطق حفاظت شده مورد تخریب قابل توجهی قرار گرفته‌اند که در این شرایط اعمال روش‌های مدیریتی در این مناطق ضروری به نظر می‌رسد. در بین این مناطق تالاب‌ها به دلیل شرایط خاص و اهمیت اکولوژیکی آن‌ها نیاز به توجه بیشتری دارند. تالاب چغاخور به عنوان یکی از تالاب‌ها و مناطق حفاظت شده شاخص و ارزشمند کشور همواره با مشکلات اکولوژیک، انسان‌زاد یا طبیعی فراوانی مواجه بوده است. از این رو، به منظور حفاظت از این تالاب، می‌بایست مدیریت بهینه منابع و سیاست‌های مناسب محیط زیستی اتخاذ گردد. هدف این پژوهش ارزیابی جامع توانمندی‌ها و تنگناهای تالاب چغاخور در راستای حفاظت و مدیریت بهینه آن با استفاده از تحلیل *SWOT* و ارائه راهبردهای مدیریتی به منظور بهبود وضع حفاظت موجود و تقویت نقاط قوت و استفاده از فرصت‌ها است. در این پژوهش ابتدا نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای تالاب شناسایی شد و به وسیله کارشناسان وزندهی شد. سپس ماتریس استخراج شده و راهبردهای مناسب ارائه گردید. با توجه به نتایج بدست آمده، جذب اعتبارات بین‌المللی، اشراف مناسب پاسگاه محیط بانان به منطقه به علت جانمایی مناسب پاسگاه و وجود دوربین‌های مدار بسته برای نظارت تالاب و برخورداری از سمن‌های بومی فعال‌ترین نقاط قوت تالاب به حساب می‌آیند. همچنین نبود زیرساخت‌های مناسب گردشگری، بروز نبودن تجهیزات و ناکافی بودن، به علاوه عدم وجود مرکز پایش آنلاین مهم‌ترین موانع حفاظت تالاب شناخته شدند. در نهایت با توجه به اطلاعات استخراج شده، ماتریس برنامه ریزی راهبردی منطقه تهیه و تدوین شد.

واژه‌های کلیدی: تالاب چغاخور، مدیریت راهبردی، تحلیل *SWOT*، توسعه پایدار

۱- مقدمه

در سال ۱۹۸۰ راهبرد جهانی حفاظت، با تاکید بر همبستگی بین حفاظت و توسعه، اصطلاح توسعه پایدار را برای نخستین بار به منظور حل مشکلات متعدد محیط زیست رایج شد (چمنی و همکاران، ۸۴، ۳۵). یکی از اصول حرکت به سوی توسعه پایدار توجه خاص به محیط زیست است. جامعه اگر خواهان توسعه ای پایدار است، در مرحله اول باید شناختی کامل از محیط زیست خود بدست آورد و در مرحله دوم با برنامه ریزی راهبردی در حفظ آن بکوشد (افتخاری، ۸۶، ۴۵). اگرچه با وجود رشد آگاهی و دانش مردم نسبت به اهمیت محیط های طبیعی، به خصوص تالاب ها هنوز درک واقعی از اهمیت، کارکرد و حساسیت این زیستگاه های حیاتی بسیار پایین است. تالاب ها، اراضی حد واسط بین اکوسیستم های خشکی و آبی هستند که فراهم کننده کالاها و خدمات بسیاری از جمله کنترل سیل، حفظ کیفیت آب، زیستگاه حیات وحش و کنترل فرسایش خاک هستند (Sugumaran, 2004, 1).

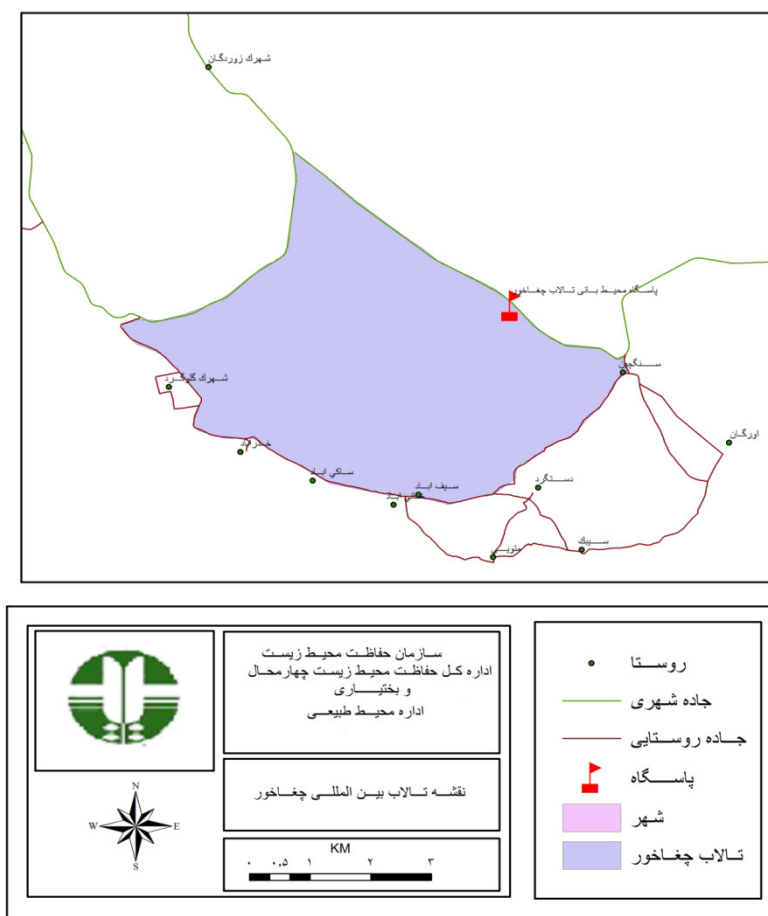
بر اساس تعریف کنوانسیون رامسر، تالاب عبارت است از مناطق مردابی، آبگیر، تورب زار و مجموعه های آبی به صورت طبیعی، مصنوعی، دائم، یا موقت با آب ساکن، جاری، شیرین، لب شور، یا شور مشتمل بر آن دسته از آب های دریایی که عمق آب در کشند پایین از ۶ متر تجاوز نکند (Baeazley, 1993, 187).

هدف اصلی کنوانسیون رامسر که در سال ۱۹۷۱ به امضای کشورهای متعهد از جمله ایران رسید، حفاظت و استفاده خردمندانه از تالاب ها از طریق اقدامات ملی و همکاری های بین المللی به منظور دستیابی به توسعه پایدار است (Jones et al., 2009, 90). حفاظت زیستگاه های طبیعی و حمایت از تنوع زیستی آن ها به ویژه زیستگاه ها و اکوسیستم هایی که در معرض آسیب و خطر نابودی می باشند امری الزامی تلقی می شود. با نگرش به بسیاری از سایت های ایرانی کنوانسیون رامسر و اهمیت حفظ آن ها، در می یابیم شناسایی این اکوسیستم ها به عنوان منابع مفید طبیعی و ذخایر ارزشمند ژنتیکی، مهم و حیاتی می باشد و ارتقاء برنامه های مدیریتی مرتبط با آن ها لازم و ضروری است. دستیابی به دیدگاهی صحیح در مورد این که تالاب چغاقور علاوه بر ارزش های محیط زیستی خود به عنوان تالابی بین المللی، دارای ارزش های اقتصادی نیز هست، نقش مهمی در تغییر مدیریت و حفاظت این تالاب خواهد داشت. این در حالیست که شاید بتوان گفت تالاب ها بیش از سایر زیست بوم های طبیعی مورد غفلت واقع شده اند.

تالاب چغاقور با مساحتی بالغ بر ۱۵۰۰ هکتار، بزرگترین تالاب استان چهار محال و بختیاری است. حجم آبی این تالاب ۴۰ میلیون مترمکعب و یکی از ذخیره گاه های مهم اکولوژیک در منطقه محسوب می شود. این تالاب به دلیل قرار گرفتن در اقلیم سرد و خشک فلات مرکزی ایران از اهمیت زیادی برخوردار است. با این حال، تاکنون هیچ برنامه جامعی برای بررسی کیفیت آب این تالاب به منظور ارزیابی سلامت و اعمال مدیریت مناسب آن صورت نگرفته است. اطلاع از کیفیت آب ها این امکان را فراهم می سازد تا ضمن استفاده صحیح از آن در موارد مختلف، شیوه هایی اتخاذ شود تا کمترین آسیب به این منابع وارد شود. توسعه منابع آبی قابل استفاده و حفظ و بهبود کیفیت آن به خصوص برای کشورهای خشک و کم آب، امری حیاتی می

باشد. در این راستا شاخص های کیفی آب با توجه به سهولت استفاده و بیان نتایج به زبان ساده و قابل فهم حتی برای افراد غیرمتخصص، می تواند به عنوان ابزاری جهت تعیین شدت آلودگی آب، نقش بسیار مهمی را ایفا کند (اسماعیل ساری، ۸۱، ۱). در شکل شماره ۱ موقعیت جغرافیایی این تالاب و روستاهای اطراف آن نشان داده شده است.

هدف این پژوهش ارزیابی جامع توانمندی ها و تنگناهای تالاب چغاخور در راستای حفاظت و مدیریت بهینه آن با استفاده از آنالیز *SWOT* و ارائه راهبردهای مدیریتی به منظور بهبود وضع حفاظت موجود و تقویت نقاط قوت و استفاده از فرصت ها است. برنامه ریزی راهبردی روش سیستماتیکی است که فرایند مدیریت راهبردی را پشتیبانی و تأیید می کند (برایسون، ۸۱، ۱). برنامه ریزی راهبردی از چهار عنصر اساسی تشکیل شده است. بررسی محیطی، تدوین راهبردی، اجرای استراتژی و کنترل و مدل های برنامه ریزی راهبردی در حد بی شماری هستند اما تقریباً همگی آن ها از مدل تحلیل *SWOT* الهام می گیرند *SWOT* (Mintzberg, 1998, 416) حروف اول چهار کلمه انگلیسی *Strength(S)* با معادل فارسی قوت، *Weakness(W)* ضعف، *Opportunity(O)* و *Threats(T)* تهدید است. این تکنیک برای اولین بار توسط *Albert Humphrey* در دهه ۱۹۶۰ میلادی در پروژه ای پژوهشی در دانشگاه استنفورد با استفاده از اطلاعات بدست آمده از ۵۰۰ کمپانی ارائه شد (Arslan at el., 2008, 901). مدل تحلیلی *SWOT* روشی است برای شناسایی نقاط قوت و ضعف داخلی و فرصت ها و تهدیدهای خارجی که مجموعه با آن روبه روست (پیرس و جان، ۸۶، ۱). این مدل تحلیل سیستماتیکی را برای شناسایی این عوامل و انتخاب راهبردی که بهترین تطابق را بین آن ها ایجاد می کند ارائه می دهد (هریسون و همکاران، ۸۶، ۱).

شکل شماره ۱: موقعیت جغرافیایی تالاب چغاخور

Baker در سال ۲۰۰۸ برای ارزیابی طرح توسعه اکوتوریسم در تالاب سانگوبای از ماتریس تحلیل *SWOT* استفاده کرد او از ماتریس تحلیل *SWOT* نتیجه گرفت که تالاب سانگوبای از قابلیت توسعه اکوتوریسم برخوردار است زیرا که نقاط قوت و فرصت های تالاب نسبت به نقاط ضعف و تهدیدها بیشتر بود (*Baker, 2008, 326*). *Nikolaou* و *Evangelinos* در سال ۲۰۱۰ به منظور تحلیل چالش هایی که در رویارویی با روش های مدیریت محیط زیستی معدن و صنایع معدنی در یونان وجود داشت از تحلیل *SWOT* استفاده کردند و به بررسی نقطه قوت ها، ضعف ها، فرصت ها و تهدیدهای مواجه با این صنعت در هنگام اتخاذ روش های مدیریت محیط زیستی پرداختند (*Nikolaou and Evangelinos, 2010, 226*). نتیجه تحلیل، راهبردهایی برای دولت و صنعت بود که می تواند عملکرد محیط زیستی را بهبود بخشد. سالاری و ارجمندی در سال ۱۳۸۹ به بررسی وضعیت فعلی صنعت طبیعت گردی پارک ملی کویر و شناسایی ضعف ها، قوت ها، فرصت ها و تهدیدهای مدیریت طبیعت گردی پارک ملی کویر با تحلیل *SWOT* پرداختند. در این

مطالعه با توجه به نتایج ماتریس‌های داخلی و خارجی، نقاط قوت و فرصت بیشتر از نقاط تهدید و ضعف بود، نتیجه گرفتند که پارک ملی کویر برای گسترش طبیعت گردی مناسب است.

پاداش و همکاران در سال ۱۳۸۹ به منظور ارائه برنامه راهبردی محیط زیستی برای منطقه حفاظت شده مند بوشهر از سه راهبرد بود که بر اساس اهمیت، راهبردها اولویت بندی شدند (پاداش و همکاران، ۸۹، ۵۳). هاشمی در سال ۱۳۸۹ در مطالعه‌ای با هدف بررسی نقش اکوتوریسم در توسعه پایدار روستایی با استفاده از *SWOT* نتیجه گرفت نقاط قوت بر نقاط ضعف برتری دارند و فرصت‌ها و تهدیدها برابر هستند و متناسب با ظرفیت اکوتوریسم منطقه، راهبردهایی به عنوان راهکار توسعه روستایی ارائه داد (هاشمی، ۱۷۳، ۸۹).

۲- مواد و روشها

برای تدوین چارچوب نظری تحقیق از روش کتابخانه‌ای بهره گرفته شد. سپس با استفاده از بازدیدهای میدانی و مصاحبه و نظرخواهی از کارشناسان به جمع آوری اطلاعات در سال ۱۳۹۷ در مورد وضعیت تالاب چغاخور برای حفاظت پرداخته شد و در ادامه نیز نقاط قوت، ضعف، و فرصت‌ها و تهدیدهای پیش روی حفاظت تالاب چغاخور مورد بررسی قرار گرفت. در نهایت اینکه، جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات و ارائه راهبرد حفاظتی از روش تحلیل *SWOT* در این مطالعه شناسایی آن دسته از عوامل درونی و بیرونی است که در دستیابی به حفاظت، اهمیت دارند. بنابراین، در این روش اطلاعات در دو دسته تقسیم بندی می‌شوند: عوامل درونی شامل قوت‌ها و ضعف‌ها، عوامل بیرونی شامل فرصت‌ها و تهدیدهای محیط پیرامون. ماتریس عوامل درونی ابزاری برای بررسی عوامل داخلی است، در واقع نقاط قوت و ضعف را بررسی می‌کند. تعداد این عوامل می‌تواند بین ۱۰ تا ۲۰ عامل باشد و دربرگیرنده مهمترین نقاط ضعف و قوت می‌باشد (عمرانی و همکاران، ۸۹، ۴۱) که در این مطالعه تعداد نقاط ضعف و قوت ۲۰ عامل بودند. برای تشکیل ماتریس، ابتدا نقاط قوت و سپس نقاط ضعف نوشته شده و سپس به این عوامل وزن داده می‌شود. دامنه وزن دهی از صفر (اهمیت ندارد) تا ۱ (بسیار مهم است) است. وزن داده شده به هر عامل بیانگر اهمیت نسبی آن در موفقیت است. صرف نظر از این که آیا عامل مورد نظر به عنوان یک نقطه قوت و ضعف داخلی به حساب آید، باید به عاملی که دارای بیشترین اثر در عملکرد است، بالاترین وزن را داد. مجموع این وزنه‌ها باید برابر ۱ شود. سپس به هر یک از این عوامل نمره ۱ تا ۴ داده می‌شود. نمره ۱ بیانگر ضعف اساسی، نمره ۲ ضعف کم، نمره ۳ بیانگر نقطه قوت و نمره ۴ نشان دهنده قوت بسیار بالای عامل مورد بحث می‌باشد. نمره‌ها بر اساس وضعیت منطقه و وزن‌ها بر اساس نوع فعالیت داده شده‌اند. برای تعیین نمره نهایی هر عامل، وزن هر عامل در نمره آن ضرب می‌شود. مجموع نمره‌های نهایی هر عامل محاسبه و نمره نهایی ماتریس عوامل درونی مشخص می‌شود. ماتریس ارزیابی عوامل خارجی ابزاری برای تجزیه و تحلیل نحوه پاسخگویی و مواجهه مدیران با فرصت‌ها و تهدیدهای خارج از منطقه می‌باشد. کلیه مراحل در ماتریس عوامل بیرونی همانند ماتریس عوامل داخلی می‌باشد، فقط در این ماتریس به جای نقاط ضعف و قوت (عوامل درونی)، عوامل بیرونی یعنی تهدیدها و فرصت‌های تالاب نوشته می‌شود (کرباسی و همکاران، ۸۶، ۱).

در این مطالعه تعداد نقاط تهدید و فرصت ۲۰ عامل بودند. پس از تشکیل ماتریس عوامل داخلی و خارجی و در مرحله تدوین راهبردهای حفاظتی، با لحاظ کردن جهات قبلی و با توجه به نوع واکنش، و نحوه تعامل هر عامل داخلی و خارجی، می توان ماتریسی را ترسیم کرد که دارای چهار منطقه با چهار نوع راهبرد متفاوت است. ماتریس ناحیه باید بتواند قوت ها و فرصت های موجود را حفظ، و نقاط ضعف و تهدید ها را حذف و تبدیل به نقاط قوت و فرصت کند، یا دست کم، اثرات منفی و مخرب آن ها را بر منطقه کاهش دهد راهبردها عبارت اند از:

یا راهبردهای تهاجمی که در آن ها، راهکارهای پیشنهادی برای استفاده مطلوب از نقاط قوت، در جهت *SO* راهبردهای یا راهبردهای تنوع در این منطقه به پیشنهادات و *WO* بهره برداری از فرصت های پیش رو در نظر گرفته می شود؛ راهبرد های راهکارهای اجرایی برای نقاط ضعف با بهره برداری بهینه از فرصت ها، به ویژه از راه تخصیص مجدد منابع توجه می شود؛ یا راهبردهای بازنگری که با شناسایی مهم ترین نقاط قوت درون سازمانی به مقابله با تهدیدهای برون سازمانی *ST* راهبردهای می پردازند. بنابراین، تأمین نیازهای لازم برای مقابله با تهدیدات فراروی ناحیه، مهم ترین بخش پیشنهادها را به خود اختصاص یا راهبردهای تدافعی بر آند تا با ارائه راهکارهای اجرایی، ضمن به حداقل رساندن نقاط ضعف، از *WT* می دهد؛ راهبردهای تهدیدهای برون سازمانی نیز اجتناب کنند (افتخاری، ۸۶، ۱).

۳- نتایج

با توجه به جدول شماره ۱ و ۲ در می یابیم که در تالاب چغاخور، تعداد ۱۲ نقطه قوت داخلی در برابر ۸ نقطه ضعف داخلی و تعداد ۱۲ فرصت خارجی در برابر ۸ تهدید خارجی، مورد شناسایی و بررسی قرار گرفته است.

بدین ترتیب در مجموع تعداد ۲۴ نقطه قوت و فرصت به عنوان مزیت و تعداد ۱۶ ضعف و تهدید به عنوان محدودیت و تنگناهای پیش روی تالاب چغاخور قابل شناسایی است. با توجه به جدول شماره ۱ از دید کارشناسان جذب اعتبارات بین المللی، اشراف مناسب پاسگاه محیط بانی به منطقه به علت جانمایی مناسب پاسگاه و وجود دوربین های مدار بسته برای نظارت تالاب و برخورداری از سمن های بومی فعال مهمترین نقاط قوت به حساب می آیند. همچنین نبود زیر ساختهای مناسب گردشگری، بروز نبودن تجهیزات و ناکافی بودن به علاوه عدم وجود مرکز پایش آنلاین مهمترین نقاط ضعف دید کارشناسان محسوب می شوند.

جدول ۱: ماتریس ارزیابی عوامل راهبردی داخلی (نقاط قوت و نقاط ضعف) تالاب چغاخور

وزن (۰-۱)			عوامل راهبردی داخلی	
امتیاز وزن دار	امتیاز وضع موجود	امتیاز وزن دار	عوامل راهبردی داخلی	وزن
(۱-۴)				
قوت				
۰,۱۵	۳	۰,۰۵	وجود طرح های ملی حفاظت از تالاب ها	۱
۰,۱۸	۳	۰,۰۶	جذب اعتبارات بین المللی	۲
۰,۱	۲	۰,۰۵	فروش پروانه صید ماهی	۳
۰,۱۲	۳	۰,۰۴	اجرا و برگزاری تورهای گردشگری	۴
۰,۱۲	۳	۰,۰۴	وجود تجهیزات	۵
۰,۱۸	۳	۰,۰۶	برخوررداری از سمن های بومی فعال	۶
۰,۱۸	۳	۰,۰۶	اشراف مناسب پاسگاه محیط بان به منطقه به علت جانمایی مناسب پاسگاه و وجود دوربین های مدار بسته برای نظارت تالاب	۷
۰,۱۵	۳	۰,۰۵	وجود امکانات اقامتی و پارکینگ	۸
۰,۱۵	۳	۰,۰۵	چشم انداز طبیعی زیبا	۹
۰,۱۵	۳	۰,۰۵	وجود تنوع زیستی غنی	۱۰
۰,۱۵	۳	۰,۰۵	نقش فعال جوامع محلی در مدیریت تالاب	۱۱
۰,۱۵	۳	۰,۰۵	وجود راههای دسترسی	۱۲
ضعف				
۰,۱۵	۳	۰,۰۵	ناکافی بودن اعتبارات	۱
۰,۲	۴	۰,۰۵	نبود زیر ساختهای مناسب گردشگری	۲
۰,۱۶	۴	۰,۰۴	عدم درآمدزایی از گردشگری	۳
۰,۱۵	۳	۰,۰۵	عدم وجود تورهای گردشگری در استان	۴
۰,۱۸	۴	۰,۰۶	بروز نبودن تجهیزات و ناکافی بودن	۵
۰,۲	۴	۰,۰۵	عدم وجود مرکز پایش آنلاین	۶
۰,۲	۴	۰,۰۵	آلودگی آب	۷
۰,۱۲	۳	۰,۰۴	کمبود محیط بان متخصص و کارشناس	۸
۳,۱۴		۱	مجموع	

براساس جدول شماره ۲ از دید کارشناسان، احداث واحد بازیافت زباله و تصفیه خانه فاضلاب و معرفی ملی و بین المللی بیشتر تالاب معرفی ملی و بین المللی بیشتر تالاب مهمترین فرصت های پیش روی تالاب هستند و نداشتن حق آبه زیست محیطی، ورود آلاینده ها و پسماند گردشگران و روستاها، برداشت بی رویه از منابع آب، تغییر کاربری اراضی و خشک شدن چشمه های تغذیه کننده تالاب مهم ترین تهدیدهایی هستند که تالاب چغاخور با آن مواجه خواهند بود. با توجه به جمع نهایی ماتریس عوامل درونی که ۳,۱۴ و بیشتر

از ۲,۵ می باشد نتیجه گیری می شود در تالاب چغاخور با وضعیت موجود نقاط قوت برای حفاظت از منطقه بیشتر از نقطه قوت آن است. همچنین با توجه به جمع نهایی نمرات ماتریس عوامل خارجی که برابر ۳,۲۹ می باشد نتیجه گیری می شود که فرصت های پیش روی حفاظت در منطقه بیشتر از تهدید هاست.

جدول ۲: ماتریس ارزیابی عوامل راهبردی خارجی (فرصت ها و تهدیدها) تالاب چغاخور

عوامل راهبردی داخلی	وزن (۰-۱)	امتیاز وضع موجود	امتیاز وزن دار
فرصت			
۱ بهره مندی از خدمات پرداخت برای اکوسیستم (PES)	۰,۰۴	۳	۰,۱۲
۲ جذب اعتبارات از طریق سایر سازمانهای ملی و استانی	۰,۰۵	۳	۰,۱۵
۳ استفاده از بخش خصوصی در مدیریت تالاب	۰,۰۴	۳	۰,۱۲
۴ احداث واحد بازیافت زباله و تصفیه خانه فاضلاب	۰,۰۵	۴	۰,۲
۵ افزایش تجهیزات گشت و کنترل	۰,۰۴	۳	۰,۱۲
۶ بهبود معیشت مردم	۰,۰۵	۳	۰,۱۵
۷ بهره برداری از گیاهان دارویی	۰,۰۴	۲	۰,۰۸
۸ معرفی ملی و بین المللی بیشتر تالاب	۰,۰۵	۴	۰,۲
۹ همکاری سازمان های مردم نهاد و مراکز دانشگاهی	۰,۰۴	۳	۰,۱۲
۱۰ ایجاد بازارچه های محلی	۰,۰۴	۲	۰,۰۸
۱۱ امکان برگزاری جشنواره و نمایشگاه	۰,۰۴	۲	۰,۰۸
۱۲ پتانسیل سرمایه گذاری محلی -توریستی	۰,۰۵	۲	۰,۱
تهدید			
۱ مهاجرات جوامع محلی حاشیه تالاب	۰,۰۶	۳	۰,۱۸
۲ استهلاک تاسیسات	۰,۰۵	۳	۰,۱۵
۳ نداشتن حق آبه زیست محیطی	۰,۰۶	۴	۰,۲۴
۴ ورود آلاینده ها و پسماند گردشگران و روستاها	۰,۰۶	۴	۰,۲۴
۵ برداشت بی رویه از منابع آب	۰,۰۶	۴	۰,۲۴
۶ تغییر کاربری اراضی	۰,۰۶	۴	۰,۲۴
۷ خشک شدن چشمه های تغذیه کننده تالاب	۰,۰۶	۴	۰,۲۴
۸ مدیریت نامناسب پسماند و فاضلاب	۰,۰۶	۴	۰,۲۴
	۱		۳,۲۹

پس از تشکیل ماتریس عوامل داخلی و خارجی نوبت به مرحله تدوین راهبردهای حفاظتی می رسد که بر این اساس راهبردها با توجه به هدف حفاظت برای تالاب چغاخور تدوین شدند، که در جدول شماره ۳ این راهبردها نشان داده شده اند.

جدول ۳: راهبردهای حفاظتی تالاب چغاخور

راهبردهای تنوع (WO)	راهبردهای تهاجمی (SO)
<p>۱- اعمال قوانین حفاظتی جهت جلوگیری از برداشت بی رویه آب</p> <p>۲- جذب بودجه های ملی و بین المللی برای بهبود وضعیت تالاب</p> <p>۳- احداث مرکز پایش آنلاین در تالاب</p> <p>۴- استفاده از ظرفیت های سمن های محیط زیستی در اطلاع رسانی و ظرفیت سازی در جوامع محلی برای گسترش توریسم</p>	<p>۱- افزایش تبلیغات در باره زیبایی های تالاب چغاخور و معرفی تالاب به عنوان یک منطقه حفاظت شده در معرض خطر به منظور جذب حمایت منابع مالی خارجی</p> <p>۲- تقویت NGO های محلی برای مشارکت در امر حفاظت و گسترش اکوتوریسم</p> <p>۳- افزایش و بهبود تسهیلات و امکانات در منطقه حفاظت شده چغاخور</p>
راهبردهای تدافعی (WT)	راهبردهای بازنگری (ST)
<p>۱- برقراری قوانین شکار و بهره برداری های غیر مجاز</p> <p>۲- اعمال جریمه های سنگین بر منابع آلاینده کننده تالاب</p> <p>۳- استخدام کارشناسان خبره برای تبیین برنامه های حفاظتی از اکوسیستم منطقه</p>	<p>۱- توسعه تجهیزات حفاظتی تالاب بوسیله جذب اعتبارات بین المللی</p> <p>۲- گسترش بازار برای محصولات و خدمات ایجاد شده در تالاب</p> <p>۳- استخدام نیروهای محیط بان متخصص</p>

۴- بحث و نتیجه گیری

استفاده بهینه از منابع و ظرفیت های طبیعی موجود از گام های اساسی توسعه در هر کشور و ناحیه است. ضرورت اصلی جهت نیل به توسعه پایدار، شناخت توانمندی های موجود و تدوین سیاست های صحیح و برنامه یزی های اصولی جهت بالفعل نمودن توانمندی ها و پتانسیل ها می باشد. در این پژوهش، در مجموع ۲۴ نقطه قوت و فرصت به عنوان مزیت و تعداد ۱۶ ضعف و تهدید به عنوان محدودیت و تنگناهای پیش روی تالاب چغاخور شناسایی و ۱۳ راهبرد تدوین شد و قابلیت ها و محدودیت های تالاب چغاخور مورد بررسی قرار گرفت. نتیجه حاصل از مدل *SWOT* در منطقه مورد مطالعه، برتری امتیاز وزنی نقاط قوت و فرصت های منطقه نسبت به امتیاز وزنی نقاط ضعف و تهدیدهای منطقه مشخص شد. نتایج بررسی ها و تحلیل ها نشان می دهد که تالاب چغاخور علی رغم مشکلات و تنگناهای مختلف طبیعی و انسانی که با آن ها روبه روست دارای پتانسیل های

قابل توجه و حتی بیشتر از مشکلات مذکور است و برنامه ریزی، حفاظت و مدیریت این منطقه به بهبود شرایط محیط زیست و معیشت مردم بومی منطقه منجر خواهد شد.

این پژوهش با ارائه راهکار مدیریتی جهت حفاظت از تالاب چغاخور مبتنی بر عوامل داخلی (نقاط قوت و ضعف) و عوامل خارجی (فرصت ها و تهدیدها) با استفاده از تحلیل *SWOT* طراحی شد که با اتکا به آن ها می توان مدیریت مطلوبی در منطقه ارائه کرد که حفاظت منطقه را پوشش دهد.

قدردانی

بخشی از داده های خام پژوهش حاضر در طرح بین المللی حفاظت از تالاب های ایران تهیه شده است که از این طریق از دست اندر کاران این طرح سپاسگزاری می شود.

مراجع

افتخاری، ع.، ۱۳۸۶. جزوه کلاسی جایگاه روستا در برنامه ریزی کلان، دانشگاه تربیت مدرس. مورد: دهستان لواسان کوچک، فصلنامه مدرس علوم (انسانی افتخاری، ع. و مهدوی، د.، ۱۳۸۵. راهکارهای توسعه گردشگری روستایی با استفاده از مدل *SWOT*، دوره دهم (شماره ۴۵)

اسماعیلی ساری، ع.، ۱۳۸۱. آلایندهها، بهداشت و استاندارد در محیط زیست. انتشارات نقش مهر. ۱۸۱ صفحه

برایسون، ج. ام.، ۱۳۸۱. برنامه ریزی استراتژیک برای سازمانهای دولتی و غیرانتفاعی، چاپ دوم، نشر مرکز آموزش مدیریت دولتی.

پاداش، ا.، نبوی، س.، دهزاد، ب.، جوزی، س. و مرادی، ن.، ۱۳۸۹. برنامه راهبردی توسعه حفاظت محیط زیست در مناطق حفاظت شده دریایی (مطالعه موردی منطقه حفاظت شده مند استان بوشهر)، پژوهش های محیط زیست، شماره ۱، صفحات ۵۳-۶۶.

پیرس، ج. و رایبسون، ر.، ۱۳۸۸. مدیریت راهبردی (برنامه ریزی، اجرا و کنترل)، چاپ چهارم، انتشارات سمت، ۳۹۶ صفحه.

چمنی، ع.، مخدوم، م.، جعفری، م.، خراسانی، ن. و چراغی، م.، ۱۳۸۴. ارزیابی آثار توسعه بر محیط زیست استان همدان با کاربرد مدل تخریب، مجله محیط شناسی، شماره ۳۷، صفحات ۳۵-۴۴

سازمان حفاظت محیط‌زیست، ۱۳۸۷. جلب مشارکت مردم در مدیریت محیط زیست، شماره ۱۰، تهران، مؤلف، ۱۷ صفحه.

عمرانی، ق.، کرباسی، ع.، ارجمندی، ر. و حبیب پور ع.، ۱۳۸۹. تدوین استراتژی بهینه سیستم مدیریت پسماند شهری با استفاده از روش *SWOT* مطالعه موردی شهر رشت)، فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۲۶، صفحه ۴۱.

کرباسی، ع.، منوری، س. و موگویی، ر.، ۱۳۸۶. مدیریت استراتژیک در محیط زیست، چاپ اول، نشر کاوش قلم، ۲۳۲ صفحه.

هاشمی، ن.، ۱۳۸۹. نقش اکوتوریسم در توسعه پایدار روستایی، فصلنامه روستا و توسعه، شماره ۳، صفحات ۱۷۳.

هریسون، ج. و جان، ک.، ۱۳۸۶. مدیریت استراتژیک، چاپ چهارم، انتشارات هیات، ۳۳۵ صفحه.

Arslan, O. and Er, I. D., 2008. SWOT analysis for safer carriage of bulk liquid chemicals in tankers, Journal Hazardous Materials, 154, 901-913.

Baker, N. J., 2008. Sustainable wetland resource utilization of Sango Bay through Eco-tourism African Journal of Environmental Science and Technology. 2 (۱۰): ۳۲۶-۳۳۵.

Beazley, M., 1993. Wetlands in Danger. Reed International Books Limited, Singapore. 187 pp

Jones, K., Lanthier, Y., Voet, P., Valkengoed E., Taylor, D. and Fernandez-Prieto, D., 2009. assessment of wetlands using Earth Observation: The GlobWetland project, Monitoring and Management, 90, 2154–2169. Journal of Environmental

Mintzberg, H., Ahlstrand, B. and Lampel, J., 1998. Strategy safari: a guided tour through the strategic management, New York, Free Press. 416 pp wilds .

Nikolaou, I.E. and Evangelinos, K.I., 2010. A SWOT analysis of environmental management Greek Mining and Mineral Industry, Resources Policy, 35 , 226–234. practices in

Sugumaran, R., Harken, J. and Gerjevic J., 2004. Using Remote Sensing Data to Study Iowa, Iowa Space Grant (Seed) Final Technical Report, Wetland Dynamics in University of Northern Iowa, Cedar Falls, pp 1-1